

SÜLHIYYƏ MUSA QIZI

QAR ÇİÇƏYİ

(hekayə)

Çox erkən böyümüşdü. Özünü yaşından irəlidə hiss edirdi. Həmyaşıdları ilə bərabər oxusa da, çox vədə onlarla fikirləri tən gəlmirdi. Bəzən yoldaşlarının özünü uşaqtək aparmasına gülərdi: "Onlar niyə belədilər?" və ərki çatana: "Sən niyə böyümürsən, niyə geridəsən, niyə uşaqsan?" sualları dilindəydi çox zaman.

Tay-tuşlarının düşüncələrinin geridə - uşaqlıqda qaldığına təəssüflənərdi: "Belə uşaqlarla torpaq almaq olar heç? Onların kişiləşməsi üçün bu qədər çox uzun zaman lazım olacaq" qənaətindəydi.

Tək yaşamaq da mümkün deyildi onun üçün. İstiqanlıydı, ünsiyyətçildi. O uşaqlardan kənarda darıxırdı. Özünə yer tapa bilmirdi. Çox idi uşaqlıq aləmində olan dostları, yoldaşları. Nə etsin?..

Beləcə, o uşaq saydıqlarının əhatəsində çox erkən müdrikiyə doğru gedirdi. Bu cavan oğlan oxuduqları ilə bərabər müşahidələri ilə ömrün necə də su kimi axdığına şahiddi.

Qərribə məntiqə söykənən düşüncələri vardı Tamerlanın. İdmana, şahmata və bu kimi labirint gedişlərinə insanın zamanını öldürməsi kimi baxardı. Vaxt qatili kimi görərdi o işlərlə məşğul olanları. Bu qərribəliklər içində dünya riyaziyyatçısı Evarist Qaluanın 20 yaşında dueldə öldürülməsi kimi mənasızlığa heyfislənərdi qəlben. Ağlı almazdı belə bir ölüm. Üç günə öz biliyini dünyəvi elm aləminə sığışdırmasını əsil möcüzə sanardı. Gənc Evaristin yaralı ömrünün son akkordlarına qibtəsi vardı dərinə.

Gələcəyi önə çəkməsi - qanının axma sürətini saniyələrin, dəqiqələrin ölümə yaxınlığının ötmə sürətinə bərabərləşdirməsi heyreti ağzını açıq qoyardı. Bu dünyəvi seyr-cəzb idi onun üçün. Üç gündə professorluğa bərabər riyazi əsərlər yazmasına

heyran qalardı... O uzaq dünyanın canlı və xəyali özünə və indi də onu əhatə edən ruhuna. Bu ölümü o ömür sahibinə yaraşdırmazdı heç: "Yaşasaydı gör nələr yaradardı Evarist. Riyaziyyat elmini təzədən cəbrləşdirərdi. Bəlkə də təbiətin anormalılıqlarını təsnifləşdirər, yeni elmi tənlilik açmaları edə, hipotezlər düzənələr, aksiomalar verərdi", fikri zehində ziqzaq cərəyanlar edərdi.

Evaristə dueldə atəş açan adama xəyali nifrəti sonsuzdu: "İnsanlıq və elmi öldürməkdə bu duel". O barədə düşünəndə gözləri hədəqəşində gıxırdı elə bil.

Tamerlanın könlü beləcə, uca səmalarda dolaşardı hər zaman. Cavabsız sualların ənginliyindəydi o. İstəməsə də kainatı xəyali bir sirlə, sehir ilə gəzib, olduğu mühitə geri dönərdi. Vaxt burulğanında sələr, sular ayaqlardı, okeanlar keçərdi sanki...

"Görkəmli adamların həyatı" kitabını az qala 10 dəfə, birməfəsə oxuması da içindən hayqıran düşüncələrinə - xəyali üsyanlarına cavab tapmaq, bəlkə də...

Özünü bənzədə biləcəyi, elə özü yaşda gənc alim arayardı oxuduğu hər kitabın səhifələrində. Talelərin təsəlli yerində ümid axtarardı, inam gəzərdi özünə.

Bəzən beynini cəlğalayan o qəfil sualları da, cavablarını da tez özündən uzaqlaşdırardı. 20 yaşında cavanın ölüm fikri diksindirirdi, həyəcanlandırırırdı onu. Ağlına gələnlərdən qorxurdumu, üşəndirirdimi, nə hiss edərdisə tez də, çətin olmasına baxmayaraq fikrini ayrı səmtə çevirirdi Tamerlan.

"Bütün qanunları ilə qanunsuz həyat bu", deyib, başını müdriklər kimi silkələr, sanki onu yoran xəyallarını beynindən çölə atmaq istərdi.

Hər dəfə hiss ediləcək və görülebəcək dərəcədə böyüyürdü bu gənc. Ana doğmalığında itirdiklə-

rini çox vədə nənə-babasında tapardı. Atası ilə etik qaydalar zəminində sözü elə də alınan hesab edilməzdi. Səbəbini izah edə bilməyəcəyi bir çəkin-gənlik vardı arada... Ancaq ata-ana ilahi varlıq - sözü qanun, fikirləri aşılmazdı - məntiqi ilə çox sayılıydı böyükələrinə.

Babaya, nəneyə naz-qəmzə göstərməyə, ərköyünlük etməyə nə vardı ki...

O, nənesinə bir cür, babasına ayrı sayaq bağlıydı. Dərslərinin, daxili nisgillərinin ortağıydı hər ikisi. Anasızlıq taleyi ilə barış nöqtəsiydi onlar... "Mən ana istiliyində yoğrula bilmədim. Nənə, baba istiliyində yoğrulmaq da çətin, nə edim, bəxtin qapısında belə boyun bükmələr də varmış. Başa gələn çəkilməliyi" - müdrikanə fikirləri də ovutmurdu Tamerlanı...

Həyat isə axırdı, dünya öz oxu ətrafında şahlıq etməsindəydi.

Nənə də, baba da tanınmış həkimlərdi. Hər ikisi həm də böyük bir Tibbi müəssisənin məsul şəxsləri idi. Sənətləri üzrə hər ikisi baş həkimdi. Atası da, bibisi də bu ənənə üzrə təhsil alıb, çalışırdılar.

"Həyatda ən çox nədən xoşun gəlmir?" - sualı veriləydədi hökmən, onlarla vaxt keçirmək istəyində qarşılaşdığı vaxt məhdudiyyətlərinin olmasından acı-acı söz açardı.

Tamerlanın bəlkə də, Rusiyanın Voronej şəhəri-nə oxumağa getməsi də bu üzündədi. Nənə, babasına və hətta, çevrəsinə bir etiraz formasıydı bu gediş qənaəti... Demək çətindi indiki...

...Tamerlan belə böyüyürdü. Tələsərək, sanki hərəsə qaçıb gedəcəkmis kimi. Elə bil darıxırdı uşaqlıqdan tez əl üzmək üçün. Bu istəyi, həvəsilə ahəngsiz günlərə qoşulub, bir birini əvəz etməyindəydi.

Tamerlan universitetdə tanış olduğu qıza ilk görüş-dəcə evlənmək təklifini də uşaqlıqdan can qurtarmaq dərmanı sanırdı içindəki təbəddülatlarla. Bu fikir onun sevnələrinin düşüncələrində "bəlkə, bu belə olmasaydı, elə olardı"- deyilə biləcək bir effekt yaradırdı.

O gün öyrənmişdi ata olacağını. Valya ona utancaq bir şəkildə: "Ata olacaqsan" deyəndə, əvvəl qulaqları tutulmuşdu, sonra ürəyi bir anlıq döyünməkdən qalmışdı. Sonra gözləri kipriklərinin "hücumuna" uğramışdı. Qəlbi bu döyüntü ilə işıq sürətini gəridə qoymuşdu. Sanki qan dövranı

tərsinə axım edib başı ilə ürəyi arasındakı əlaqələri kəsmişdi... Bilmirdi ağlasın sevincdən, yoxsa gəlsün. Bir çalpaşlıqlıq içindəydi Tamerlan.

...O gün çox qəliz və ağır bir gün-duygusu vardı içində... Hər şey sevinc və kədər dualizmində səssizlikdə idi.

Təzədən durub, həvəslə geyinmiş və Universitetə getmişdi. Hətta, tələbə yoldaşları ilə "ağır və ləng-gərli ciddilikdən" çıxaraq, onlarla nəşəli davranmışdı həmin gün. O tələbə yoldaşları ilə zarafatlaşmışdı.

O gün Tamerlan, həm də seminar dərsinə həvəslə cavab vermiş, müəllimlərin təqdirini qazanmışdı.

Nəşəli əhvalı dərstdən çıxıb evinə yol alana qədər də davam etmişdi. Tamerlan, Valyanı və ata olmaq sevinci içində avtobusun arxa oturacağında əyləşmişdi. Hərəkət edən avtobusda

xəyalları ilə çox uzaqlara getmişdi iç aləmində. Uşağın varlıq sözü belə, onu bir günün içində daha da dolğunlaşdırmışdı, daha da kamilləşdirmişdi.

Bir ata və ər kimi onu evə tələsdirən duyğuların içində dolub-daşırdı Tamerlan. Bir sözlə, o öz içinə, öz dünyasına sığmırdı həmin gün.

O, gözəl duyğuların və hisslərin hökmü altında döyünən ürəyinə - qış fəslində parlayan yaz dolu günəşli günə sığmırdı.

Düşüncələr, fikirlər sevinc qarışıq hislə onu evə tez çatmağa həvəsləndirir və tələsdirirdi. Quş olub uçmaq istəyirdi Valyanın yanına. İçərisində ehtizaza gələn duyğularını onunla bölüşmək, istedikləri və gələcək planları haqqında onunla bölüşəcəkləri vardı. Evə tələsirdi gənc ailə başçısı.

Tamerlan, cazibəli və ahənrüba soraqlı fikirlərlə əlini başına dayıb və avtobusun pəncərəsində iz zalmış qarlı, buzlu şüşəni uzaq qalaktika samb ordan göz çəkmirdi. Haraları dolaşmırdı düşüncələri o an üçün.

...Asta və ləngərli köhnə avtobusu birdən arxası üstə çevirdilər. Partlayış oldu elə bil. Qəfil xırçıldı, dəhşətli səs və ağır bir zərbə onu pəncərədə fokuslanan və şəkli qalan uzaq qalaktikadan çölə tullamışdı. Onu şirin xəyallardan ayırmışdı. Tamerlanın zamanı yalnız göyünü dolandırıb ətrafı saniyələr boyu süzməyə yetmişdi.

Səs və baxış nöqtələrində dayanmışdı Tamerlan.

Bir ruh kimi isə onun qulaqlarında qəza anında qışqıranların, yardım üçün son nəfəs çəkənlərin və Tanrını köməyə çağıranların - instiktiv olaraq bağırılanların səsləri əks-səda verib donmuşdu.

Dəhşət saçan avtobusun parçalanmış hissələri arasında qalanların qanı qarın, buzlaşmış yolun üstündə al qırmızı rəngdə çiçək açmaqda idi.

Peşimanlıq, çaşqınlıq və ölüm saçan hadisə yerində - faciə məkanında geriye qar çiçəkləri qalırdı ancaq...

Ömrü yarımçıq qalanların qar üstündə qanı çiçəkləyirdi o gün...